

Маруховська-Картунова О.О.

Поліфункціональність етнополітичної конфліктології як цілісної системи теоретико-прикладного наукового знання

Ця певною мірою інноваційна стаття присвячена з'ясуванню й уточненню функцій етнополітичної конфліктології. Проведено аналіз її основних функцій і з'ясовано їх місце й роль у поліетнічному суспільстві. Доведено, що вони є креативними та відіграють важливу роль у з'ясуванні сутності етнополітичних конфліктів, причин їх виникнення й ескалації. Показано, що ці функції можуть сприяти пошукам цивілізованих шляхів, методів і засобів їх трансформації та розв'язання. Усе це є переконливим доказом необхідності подальшого розвитку етнополітичної конфліктології як цілісної системи теоретико-прикладного наукового знання й навчальної дисципліни.

Ключові слова: етнополітична конфліктологія, поліфункціональність, система, теоретико-методологічні функції, практично-прикладні функції, галузь наукового знання.

Данная в определенной степени инновационная статья посвящена выяснению и уточнению функций этнополитической конфликтологии. Проведен анализ ее основных функций и определено их место и роль в полиэтничном обществе. Доказано, что они являются креативными и играют важную роль в выяснении сущности этнополитических конфликтов, причин их возникновения и эскалации. Показано, что данные функции могут способствовать поискам цивилизованных путей, методов и средств их трансформации и разре-

шения. Все это является убедительным доказательством необходимости дальнейшего развития этнополитической конфликтологии как целостной системы теоретико-прикладного научного знания и учебной дисциплины.

Ключевые слова: этнополитическая конфликтология, полифункциональность, система, теоретико-методологические функции, практически-прикладные функции, отрасль научного знания.

This innovative up to a point article is devoted to finding out and clarification of functions of ethnopolitical conflict studies. The analysis of the basic functions of ethnopolitical conflict studies is conducted and their place and role in the polyethnic society are determined. It was proved that all these functions are creative in their character and play an important role in finding out of essence of ethnopolitical conflicts, causes of their origin and escalation. It was shown that all these functions can be instrumental in the searches of the civilized ways, methods and facilities of their transformation and resolution. All of these are convincing proof of necessity of subsequent development of the ethnopolitical conflict studies as a field of an integral system of theoretically-applied scientific knowledge and educational discipline.

Key words: ethnopolitical conflict studies, functions, polyfunctionality, system, theoretically-methodological functions, practically-applied functions, field of scientific knowledge.

УДК 323.1+327.56 (303.032.4+303.732.4)

Маруховська-Картунова О.О.,
кандидат філософських наук,
професор,
заступник завідувача кафедри
суспільних наук
Університету економіки та права
«КРОК»

Актуальність проблеми зумовлена, з одного боку, процесом становлення етнополітичної конфліктології, з іншого – відсутністю спеціальних публікацій, присвячених аналізу її функцій, необхідних для розвитку поліетнічних суспільств. Виняток становлять хіба що праці російських учених В.А. Авксентьєва [1] і А.Р. Аклаєва [2]; українських учених А.І. Кіссе [4] й В.О. Котигоренка [5], у яких побіжно згадуються деякі функції етнополітичної конфліктології.

Мета статті полягає, по-перше, у перегляді та уточненні основних функцій етнополітичної конфліктології як цілісної системи теоретико-прикладного наукового знання, по-друге, в аналізі й висвітленні їх сутності й ролі для країн із поліетнічним складом населення, зокрема в запобіганні ескалації етнополітичних конфліктів, їх трансформації та розв'язанні.

Перш ніж розпочати виклад матеріалу основної частини статті, бажано навести визначення етнополітичної конфліктології, яке ще в 1990-х рр. розробив і запропонував автор статті: «**Етнополітична конфліктологія** – це наука про причини зародження і закономірності розвитку етнополі-

тичних конфліктів, їх сутність, характер, місце і роль у суспільному житті, шляхи, методи і засоби їх прогнозування, вчасного виявлення, конструктивного менеджменту, запобігання ескалації, цивілізованого врегулювання, а також досягнення консенсусу, забезпечення етнополітичної стабільності та безпеки» [7, с. 190].

Етнополітична конфліктологія як нова галузь наукового теоретико-прикладного знання й навчальна дисципліна виконує низку різноманітних креативних функцій, які засвідчують її надзвичайно важливе значення для будь-якого поліетнічного суспільства. Тут можна скористатися висновком російського вченого В.А. Авксентьєва про те, що загальна конфліктологія «сформувалася як багатфункціональна наукова галузь і включає в себе як теоретико-методологічні дослідження, так і практично-прикладні розробки» [1, с. 15]. Близькі до його позиції й погляди українських учених. Зокрема, з праць А.І. Кіссе [4, с. 10] та В.О. Котигоренка [5, с. 16–17] стає зрозумілим, що ці дослідники етнічних конфліктів хоча й побіжно, але також згадують про теоретичні і практичні функції науки, яка має їх вивчати.

Приблизно такої ж самої точки зору дотримується й російський учений А.Р. Аклаєв, ділячи функції етнополітичної конфліктології теж на дві групи, а саме: 1) функції «теоретичного рівня» та 2) функції «прикладного рівня» [2, с. 34–35]. Усе це дає достатньо підстав для висновку про можливість і коректність екстраполяції зазначених підходів і на етнополітичну конфліктологію в Україні, але вже в її більш широкому трактуванні, зокрема як нової галузі наукового знання, навчальної дисципліни та мистецтва управління етнополітичними конфліктами.

Отже, якщо аналізувати функції етнополітичної конфліктології як предмет політологічного аналізу й цілісну систему теоретико-прикладного наукового знання, то, на нашу думку, їх слід треба на дві великі групи, зокрема на **теоретико-методологічні функції** та **практично-прикладні функції** (див. схему 1).

Однак варто зробити кілька концептуально важливих зауважень. По-перше, етнополітична конфліктологія виконує значно більшу кількість функцій, ніж указано в схемі, складеній автором статті: до неї увійшли лише основні з них. По-друге, *поліфункціональність* етнополітичної конфліктології свідчить, з одного боку, про *міждисциплінарний*, точніше *трансдисциплінарний характер* цієї галузі наукового знання й навчальної дисципліни, з іншого – про доцільність і навіть потребу її подальшого розвитку та наукової інституціоналізації. По-третє, поділ зазначених функцій на дві групи, зокрема на групу теоретико-методологічних функцій і групу практично-прикладних функцій, є

певною мірою відносним і умовним. По-четверте, послідовність розташування функцій у тій чи іншій групі не має принципового значення й не свідчить про першорядність одних чи другорядність інших. По-п'яте, функції, зараховані до першої групи, тобто *теоретико-методологічні функції*, здебільшого притаманні етнополітичній конфліктології як *галузі наукового знання*. А функції, включені до другої групи, тобто *практично-прикладні функції*, стосуються етнополітичної конфліктології переважно як *навчальної дисципліни* та мистецтва управління, трансформації й розв'язання конфліктів, що перманентно нуртують в етнополітичній сфері поліетнічного суспільства.

До першої групи, тобто **теоретико-методологічних**, функцій можна зарахувати такі функції: 1) онтологічна; 2) методологічна; 3) теоретична (теоретико-концептуальна); 4) аналітична; 5) світоглядна; 6) пізнавальна (гносеологічна); 7) інноваційна (евристична); 8) моделювання; 9) пояснювальна; 10) синтезуюча; 11) гуманістична; 12) гіпотетична тощо.

До другої групи, тобто до **практично-прикладних**, функцій потрібно включити такі: 1) діагностична; 2) індикативна; 3) ілюстративна; 4) інформаційна (інформаційно-інформативна); 5) комунікаційна (комунікаційно-комунікативна); 6) управлінська (регулятивна); 7) прогностична; 8) рекомендаційна; 9) миротворча; 10) стабілізаційна; 11) інтеграційна; 12) освітньо-виховна тощо.

Виходячи з того, що сутність значної частини вищезазваних функцій етнополітичної конфліктології поки що залишається недостатньо висвітле-

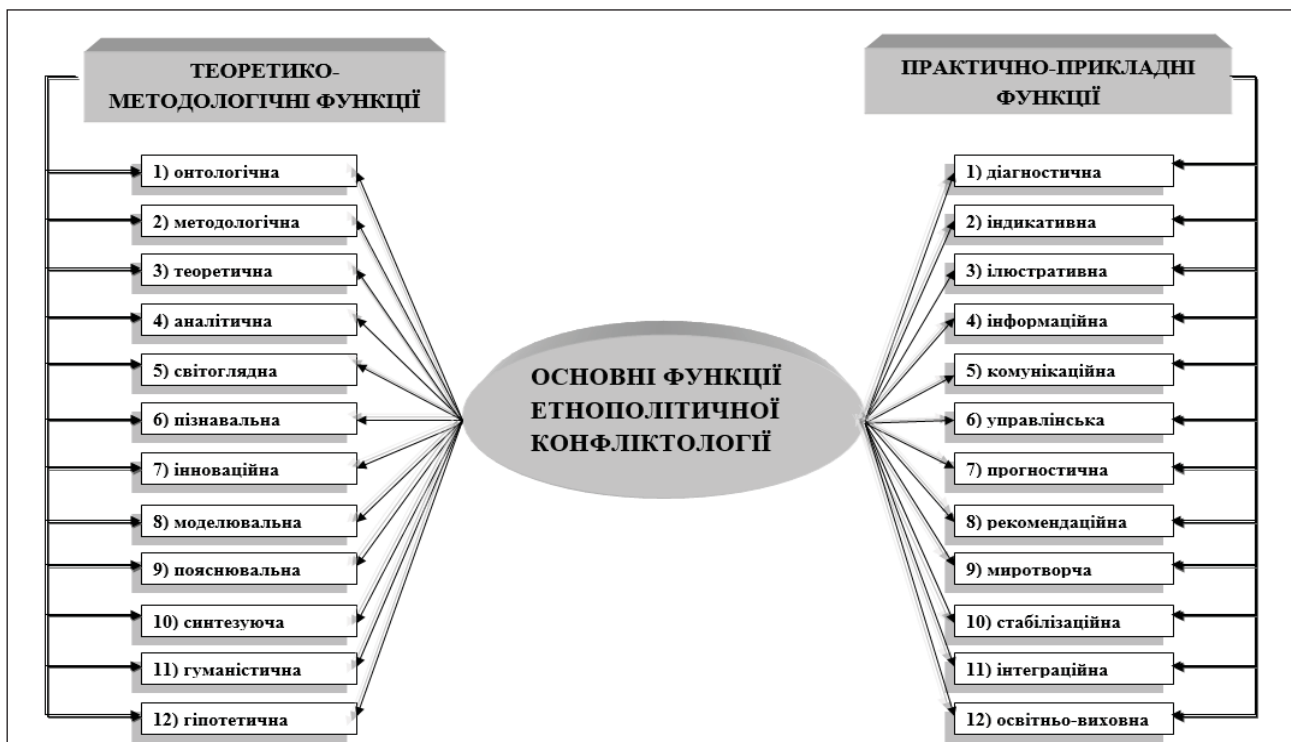

Схема 1. Основні функції етнополітичної конфліктології

ною в зарубіжній і вітчизняній науці, автор вважає за потрібне сформулювати їх і викласти в статті в тій послідовності, в якій вони розташовані в наведеній схемі, починаючи з групи **теоретико-методологічних функцій**, а саме:

1. Онтологічна функція етнополітичної конфліктології. Загалом ця функція, тобто функція пізнання буття, його сутності, форм і фундаментальних принципів, притаманна філософії. Але онтологічну функцію частково виконує й етнополітична конфліктологія. Адже саме ця наука надає можливість краще зрозуміти специфіку етнополітичної царини людського буття, зокрема сутність і характер етнополітичних конфліктів, їх місце й роль у розвитку людської цивілізації. Підтвердження тому є тенденція все частішого звернення вчених, політиків і широких верств населення планети не лише до філософії, історії чи соціології, а й до етнополітичної конфліктології в пошуках відповідей на зазначені питання. Недарма один із відомих американських учених-конфліктологів і практиків, який сприяв створенню багатьох конфліктологічних центрів у різних країнах світу, Джон Бертон називає свою концепцію «розв'язання конфліктів на основі принципового вирішення проблем «ною політичною філософією» [9].

2. Методологічна функція етнополітичної конфліктології є ще однією важливою функцією цієї галузі наукового знання й полягає в тому, що надає можливість визначати основні принципи, підходи, методи та парадигми дослідження етнополітичних конфліктів, уточнювати наявні й виявляти нові тенденції та закономірності їх зародження й розвитку, вдосконалювати понятійно-категоріальний апарат тощо.

3. Теоретична (теоретико-концептуальна) функція етнополітичної конфліктології. Під цією надзвичайно важливою функцією мається на увазі здатність нової галузі наукового знання розробляти численні всебічно обґрунтовані варіативні концепції, теорії й парадигми розвитку етнополітичних відносин, зокрема конфліктні, консенсусні, конфліктно-консенсусні, етнополітичної війни й миру, етнополітичної безпеки тощо.

4. Аналітична функція етнополітичної конфліктології є однією з найважливіших, надзвичайно складних і відповідальних. Адже одне з головних призначень цієї науки – всебічний і ґрунтовний, дійсно науковий, критично-конструктивний дискурс-аналіз сутності, місця й ролі, передумов, причин виникнення, динаміки розвитку та наслідків етнополітичних конфліктів, а також досвіду їх регулювання й розв'язання.

5. Світоглядна функція етнополітичної конфліктології відіграє надзвичайно важливу роль у посттоталітарних країнах, зокрема в

Україні, де впродовж багатьох десятиліть панувала офіційна концепція «безконфліктності» й водночас культивувалися негативні погляди та підходи до конфліктів загалом і до етнополітичних конфліктів зокрема. Світоглядна функція безпосередньо пов'язана з формуванням **етноконфліктологічного мислення**, тобто нового типу мислення, нових світоглядних позицій, принципово нового ставлення до процесів, що відбуваються в етнополітичній сфері суспільного життя, зокрема до конфліктних ситуацій.

6. Пізнавальна (гносеологічна) функція етнополітичної конфліктології полягає в пошуках і пізнанні істини, у цьому випадку об'єктивних знань про причини виникнення та ескалації етнополітичних конфліктів, можливості їх трансформації й розв'язання тощо. Адже, як зауважував Г.В.Ф. Гегель, «найбільш серйозною потребою є потреба пізнання істини», і саме цю природну людську потребу може значною мірою задовольняти нова галузь наукового знання про зазначені конфлікти.

7. Інноваційна (евристична) функція етнополітичної конфліктології вимагає від теоретичної етнополітичної конфліктології як нової галузі наукового знання бути на кілька кроків попереду від практики й випереджати її, виявляти нові тенденції та нові закономірності розвитку етнополітичних конфліктів, вести пошук нових шляхів, нових методів і засобів запобігання ескалації та врегулювання.

8. Функція моделювання етнополітичної конфліктології є надзвичайно складною й дорогою, але й украй потрібною. Її сутність полягає в розробці найрізноманітніших моделей зародження, розвитку та управління і трансформації етнополітичних конфліктів.

9. Пояснювальна функція етнополітичної конфліктології. Завдання нової галузі наукового знання не обмежується лише здобуттям і накопиченням відповідних теоретичних знань. Воно вимагає їх адекватного викладу, зокрема чітких і коректних пояснень сутності основних положень тих складних і суперечливих концепцій і теорій, а також парадигм, що стосуються розуміння й розв'язання етнополітичних конфліктів.

10. Синтезуюча функція етнополітичної конфліктології як трансдисциплінарної науки відіграє надзвичайно важливу й дедалі зростаючу роль. Вона має синтезувати, тобто знаходити, поєднувати й використовувати результати досліджень, з одного боку, кількох давніх класичних наук, суміжних чи близьких до себе, зокрема таких, як конфліктологія, політологія, соціологія, психологія, геополітика, міжнародне право, міжнародні відносини тощо, з іншого боку, напрацювання нових, т. зв. «етнічних» наук чи наукових

напрямів, зокрема етнології, націології, етнополітології, етносоціології, етнопсихології тощо.

Необхідність ознайомлення з теоретичними напрацюваннями зазначених наук досить переконливо довів відомий американський учений Дональд Горовиць у своїй фундаментальній праці «Міжетнічні конфлікти». Він, зокрема, зазначав, що тенденція до зростання ролі етнічності та спалахи «етнічних» і «сепаратистських» війн «підштовхнули до перегляду деяких центральних аспектів етнічності й етнічного конфлікту в низці дисциплін. Філософи та знавці міжнародного права вивчають засади самовизначення. Економісти зосереджують свою увагу на змагальних функціях групового членства. Історики досліджують витоки геноциду, а політологи – інституції, які найбільше сприяють демократії в розмежованих суспільствах. Соціологи вивчають етнічні чистки, а психологи зосередили свою увагу на еволюційній корисності групового членства та співробітництва, з одного боку, і на причинах ненависті, зла й масового насильства – з іншого. Тепер зацікавленість етнічним конфліктом у всіх його формах пронизує соціальні науки, а глибоке розуміння вимагає ґрунтовної підготовки з декількох дисциплін» [3, с. 6]. Однак для успішного управління етнополітичними конфліктами простого ознайомлення зі здобутками згаданих наук, вочевидь, недостатньо. Для цього ці здобутки конче потрібно об'єднати, синтезувати й поставити на службу поліетнічному суспільству. Виконати цю важку, але життєво важливу функцію здатна лише етнополітична конфліктологія. При цьому варто мати на увазі, що етнополітична конфліктологія не лише синтезує та бере на озброєння досягнення зазначених дисциплін, а й збагачує їх власними здобутками. Результатом цього, по суті, синергетичного підходу є нові креативні теоретичні знання, такі важливі й потрібні для розуміння процесів міжетнічного спілкування, запобігання ескалації етнополітичних конфліктів і їх розв'язання.

11. Гуманістична функція етнополітичної конфліктології. Загальноновизнано, що призначення будь-якої науки гуманітарного циклу полягає в забезпеченні та захисті прав і свобод людини, незалежно від її етнічного походження, соціального становища, конфесійної належності, політичних уподобань чи інших притаманних їй рис. Особливість етнополітичної конфліктології полягає в тому, що вона сприяє збереженню як самих етнонаціональних спільнот (передусім етнонаціональних меншин), так і найбільших їхніх цінностей, зокрема мови, культури, звичаїв, традицій тощо. І саме цю гуманістичну функцію етнополітичної конфліктології мав на увазі її засновник, видатний американський учений, професор політології Тед Гурр, який ініціював і

здійснив один із найграндіозніших глобальних дослідницьких проектів під назвою «Меншини в небезпеці: всесвітній огляд етнополітичних конфліктів» [10]. Відомо, що матеріали, основні положення, висновки та рекомендації цього проекту допомогли й допомагають урегулюванню багатьох наявних етнополітичних конфліктів і запобігають їх перетворенню на криваві етнічні війни тощо.

12. Гіпотетична функція етнополітичної конфліктології полягає в тому, що представники цієї науки в процесі досліджень етнополітичних конфліктів висувують безліч різного роду гіпотез, які з часом підтверджуються, перетворюючись на концепції чи теорії, а ще частіше заперечуються самими ж їхніми авторами, іншими дослідниками або реаліями етнополітичного життя. Висунення різного роду гіпотез, їх обґрунтування або спростування є досить складним і важливим етапом на шляху розуміння сутності того чи іншого етнополітичного феномена чи процесу їх адекватного сприйняття. Варто звернути увагу на те, що в західній науковій літературі, зокрема присвяченій дослідженню етнополітичних конфліктів, досить часто зустрічаються праці, в яких висувуються чітко сформульовані нові гіпотези або дискутуються вже наявні, що всіляко вітається науковим співтовариством і сприяє нарощуванню нових знань. Сьогодні це є дедалі зростаючою тенденцією. Натомість у вітчизняній відповідній науковій літературі таких праць, вочевидь, бракує, за винятком хіба що окремих кандидатських або докторських дисертацій.

Аналіз **практично-прикладних функцій** етнополітичної конфліктології також доцільно провести в послідовності, яка вказана в схемі, а саме:

1. Діагностична функція етнополітичної конфліктології. Варто звернути особливу увагу на те, що ця нова галузь наукового знання виконує й таку надзвичайно важливу, досить унікальну, але, на жаль, ще мало помічену й належним чином не оцінену функцію, як діагностика стану та перспектив розвитку етнополітичної царини людського буття, зокрема щодо її конфліктогенності. Адже етнополітичні конфлікти, які досліджує ця галузь наукового знання, виявляють себе й мають тенденцію до ескалації, насамперед там і тоді, де й коли порушується баланс інтересів етнонаціональних спільнот, виникають реальні чи уявні загрози їхнім цінностям, зокрема мові, культурі, способу життя тощо. Варто також наголосити на тому, що в поліетнічному суспільстві діагностична функція притаманна передусім етнополітичній конфліктології, і вже це робить розвиток цієї науки вкрай актуальним і потрібним. Виявляючи вчасно етно-

політичні конфлікти, вона, подібно медицині й лікарям, ставить діагноз «хвороби», визначає «температуру» і «тиск» поліетнічного суспільного організму, вказує на відхилення від ustalених норм, запобігає ймовірності розбалансування механізму його саморегуляції, сигналізує про необхідність упровадження потрібних заходів для запобігання ескалації етнополітичних конфліктів тощо.

2. Індикативна функція етнополітичної конфліктології тісно пов'язана з попередньою, оскільки має розробляти індикатори і критерії, які забезпечують проведення всебічної та об'єктивної діагностики стану й перспектив між-етнічних відносин у поліетнічному суспільстві, що може сприяти пошуку шляхів і засобів запобігання їх загостренню.

3. Ілюстративна функція етнополітичної конфліктології. Ідеться про здатність останньої на конкретних прикладах ілюструвати, з одного боку, результати ефективного й конструктивного управління етнополітичними конфліктами, запобігання їх ескалації та успішного розв'язання, з іншого боку, демонструвати жахливі трагічні наслідки тривалих насильницьких протистоянь і етнічних війн.

4. Інформаційна (інформаційно-інформативна) функція етнополітичної конфліктології полягає в пошуках і вчасному поширенні об'єктивної й вичерпної інформації та знань про причини, сутність, характер і перебіг етнополітичних конфліктів, а також про заходи щодо їх урегулювання чи розв'язання. Ця функція зумовлена тим, що етнополітична конфліктологія і як галузь наукового знання, і як навчальна дисципліна, й особливо як мистецтво управління конфліктами є своєрідною «схованкою» та «берегинею» величезного масиву найрізноманітнішої інформації й наукових знань про етнополітичні конфлікти загалом і конкретні їх прояви зокрема.

5. Комунікаційна (комунікаційно-комунікативна) функція етнополітичної конфліктології може виконувати кілька надзвичайно важливих завдань: 1) сприяти зміцненню зв'язків і єдності не лише серед представників «своїх» етнонаціональної спільноти, а й розширенню контактів між різними етнонаціональними спільнотами, що полегшує взаєморозуміння та мирне співіснування між ними; 2) допомагати налагодженню контактів і переговорного процесу між конфліктуючими сторонами, припиненню ворожих дій, пошуку компромісів і досягненню консенсусу; 3) встановленню конструктивних зв'язків між прихильниками різних наукових шкіл етнополітичної конфліктології, а також між представниками інших наук, зокрема етнополітології, етносоціології, етнопсихології тощо.

6. Управлінська функція етнополітичної конфліктології є однією з найважливіших функцій у другій групі, тобто в групі практично-прикладних функцій нової галузі наукового знання. По суті, це третя «іпостась» етнополітичної конфліктології, яку можна назвати «мистецтвом» управління (менеджменту) етнополітичними конфліктами. (Під першою «іпостассю» мається на увазі етнополітична конфліктологія як наука, а під другою – як навчальна дисципліна). Сутність цієї функції полягає в розробці теоретичних засад управління процесами розвитку таких конфліктів з метою запобігання їх ескалації і трансформації. Тут можна погодитися з висновком вітчизняного вченого, одного з батьків-засновників етнічної конфліктології в Україні В.О. Котигоренка про «важливість компетентного етнополітичного менеджменту як умови і чинника відвернення та розв'язання конфліктних ситуацій в етнополітичній сфері» [5, с. 636].

7. Прогностична функція етнополітичної конфліктології. У поліетнічних пострадянських державах ця надзвичайно важлива функція все ще залишається занедбаною та недостатньо розвинутою. Тому досить слушним видається такий висновок-заклик уже згадуваного В.О. Котигоренка: «Від посилення прогностичної функції найперше залежить подальший успіх української держави у здійсненні нею толеруючої етнонаціональної політики» [5, с. 637]. Проте на Заході етнополітична конфліктологія давно вже займається питаннями прогнозування зародження нових етнополітичних конфліктів, визначення ймовірних шляхів і напрямів їх розвитку, з'ясуванням потенційних безпосередніх учасників і зацікавлених третіх сторін, виявленню найбільш ефективних шляхів запобігання ескалації, підрахунками можливих наслідків тощо. Звичайно, потрібно враховувати, що прогностичні можливості етнополітичної конфліктології дещо обмежені, але немає сумнівів у тому, що її подальший розвиток, міцніючі зв'язки з математичними та комп'ютерними науками значно посилять ці можливості. Принаймні вже сьогодні можна передбачати, де й коли відбудеться «черговий вибух» ескалації етнополітичних конфліктів, як приблизно вони будуть відбуватися і до яких наслідків можуть призвести. А це може дати шанс поліетнічним державам, особливо тим, які перебувають у зоні «великої євразійської дуги етнополітичної нестабільності», і світовому співтовариству заздалегідь підготуватись до етнополітичних конфліктів і запобігти їх ескалації.

8. Рекомендаційна функція етнополітичної конфліктології має досить великий потенціал і передбачає розробку практичних рекомендацій щодо наявних і потенційних етнополітичних конфліктів. При цьому варто виходити з того, що,

по-перше, ці рекомендації повинні бути всебічно науково обґрунтованими й альтернативними. По-друге, вони мають бути підпорядковані запобіганню ескалації і трансформації зазначених конфліктів. По-третє, вибір і втілення відповідних рекомендацій – це прерогатива владних структур, відповідних органів управління, політичних еліт конфліктуючих етнопольнічних спільнот тощо. Ігнорування цих рекомендацій учасниками етнополітичного конфлікту або однією з його сторін, як правило, призводить до негативних, а часто й трагічних наслідків. Однією з особливостей розвитку етнополітичної конфліктології на Заході впродовж останніх років є нова, але дедалі міцніюча тенденція зростання кількості праць, які містять у собі чимало різного роду практичних рекомендацій щодо управління та розв'язання етнополітичних конфліктів. Подібна тенденція має місце й в Україні. При цьому більшості наукових рекомендацій притаманні високий професіоналізм, конкретність, обґрунтованість, урахування світового досвіду в поєднанні з національною специфікою, реалізм, виваженість, інші позитивні риси. Одним із таких прикладів можна вважати наукову записку «Правові механізми врегулювання етнополітичних конфліктів в Україні» (К., 2011), підготовлену співробітниками відділу правових проблем політології, очолюваного І.О. Кресіною, Інституту держави і права ім. В.М. Корецького в межах державної цільової програми наукових досліджень НАН України за 2010 р. [8].

9. Миротворча або миротворчо-конструктивна функція етнополітичної конфліктології. Численні історичні факти підтверджують, що теоретичні положення та практичні рекомендації етнополітичної конфліктології можуть стати підставою й засадами для розробки і прийняття оптимальних конструктивних рішень щодо наявних і потенційних етнополітичних конфліктів. Нова наука, звичайно, при належному рівні її розвитку може допомагати запобігати їх ескалації і трансформації, тобто спрямовувати їх величезну, часто вибухову енергію в конструктивне русло, перешкоджати їх перетворенню на етнополітичні війни, зберігати і зміцнювати етнополітичний мир тощо.

10. Стабілізаційна функція етнополітичної конфліктології, як видно з її назви, підпорядкована досягненню та збереженню етнополітичної стабільності в поліетнічних і багатонаціональних країнах і забезпеченню їх етнополітичної безпеки, а також безпеки всіх етнопольнічних спільнот, що проживають на її теренах.

11. Інтеграційна функція етнополітичної конфліктології. Нова галузь наукового знання й навчальна дисципліна має також сприяти збереженню та зміцненню національної

єдності й територіальної цілісності поліетнічних держав, а також інтеграції етнопольнічних меншин і нових емігрантських спільнот у багатонаціональне чи поліетнічне суспільство. Варто звернути увагу на те, що важливість і затребуваність (причому самим життям поліетнічних суспільств) дедалі зростатимуть з огляду на банкрутство радянської доктрини «злиття націй», американської теорії «плавильного казана» (melting pot) і західноєвропейської модифікації концепції «мультикультуралізму» (multiculturalism) [11].

12. Освітньо-виховна функція етнополітичної конфліктології особливо ефективно може бути реалізована в процесі читання лекцій і проведення семінарських занять зі спецкурсу «Основи етнополітичної конфліктології». Ця функція полягає в підготовці висококваліфікованих фахівців із проблем управління й розв'язання етнополітичних конфліктів і формуванні в студентської молоді етнічної та національної толерантності, високої етнополітичної культури, культури міжетнічного й міжнаціонального спілкування тощо. До речі, освітньо-виховна функція етнополітичної конфліктології як навчальної дисципліни має бути підпорядкована передусім формуванню в студентів етнополітичних конфліктно-консенсусних компетентностей, сутність яких було сформульовано в одній зі спеціальних статей автора [7, с. 285–291].

Аналіз зазначених функцій етнополітичної конфліктології дає підстави щонайменше для трьох **основних висновків**. По-перше, перераховані вище основні функції етнополітичної конфліктології з певною часткою умовності можна поділити на дві великі групи: теоретико-методологічні функції та практично-прикладні функції. По-друге, теоретичний характер одних і практичний характер інших функцій ще раз підтверджує коректність висновку про те, що етнополітична конфліктологія є не лише цілісною системою теоретико-прикладного наукового знання, а й мистецтвом прогнозування етнополітичних конфліктів, запобігання їх ескалації та врегулювання, а також зміцнення етнополітичної безпеки й етнополітичного миру. По-третє, в етнополітичній конфліктології є всі підстави і шанси в найближчому майбутньому стати навчальною дисципліною, якщо вже не нормативною, то хоча б вибірковою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авксентьев В.А. Этническая конфликтология: в поисках научной парадигмы : [монография] / В.А. Авксентьев. – Ставрополь : Изд-во СГУ, 2001. – 268 с.
2. Аклаев А.Р. Этнополитическая конфликтология: анализ и менеджмент : [учебное пособие] / А.Р. Аклаев. – М. : Дело, 2005. – 471 с.

3. Горовіц Д.Л. Міжетнічні конфлікти / Д.Л. Горовіц ; пер. з англ. – Х. : Каравела, 2004. – 684 с.
4. Кіссе А.І. Етнічний конфлікт: теорія і практика управління: Політологічний аналіз : [монографія] / А.І. Кіссе. – К. : Логос, 2006. – 380 с.
5. Котигоренко В.О. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: політологічний концепт : [монографія] / В.О. Котигоренко. – К. : Світогляд, 2004. – 722 с.
6. Маруховська О.О. Етнополітична конфліктологія : зародження, визначення та основні закономірності нової дисципліни / О.О. Маруховська // Генеза: Філософія. Історія. Політологія. – 1998. – № 1-2. – С. 188–193.
7. Маруховська-Картунова О.О. Формування етнополітичних конфліктно-консенсусних компетентностей як складової загального циклу компетентностей студентів / О.О. Маруховська-Картунова // Гілея : науковий вісник : збірник наукових праць. – К., 2015. – Вип. 98 (7). – С. 285–291.
8. Правові механізми врегулювання етнополітичних конфліктів в Україні / І.О. Кресіна (кер. авт. кол.). – К. : Ін-т держави і права В.М. Корецького НАН України, 2011. – 104 с.
9. Burton J. Conflict Resolution Its Language and Processes. / J. Burton. – Lanham, Md.&London : Scarecrow Press., 1996. – 104 p.
10. Gurr T. Minorities at Risk : A Global view of Ethnopolitical Conflicts / T. Gurr. – Washington, DC : United States Institute of Peace Press, 1993. – 427 p.
11. Malik K. The Failure of Multiculturalism : Community Versus Society in Europe / K. Malik // Foreign Affairs. – 2015. – Vol. 94. – No 2. – P. 21–32.